

Vladislav RACLAVSKÝ – představení kandidáta do senátu UP

Jmenuji se Vladislav Raclavský a rád bych se Vám představil jako kandidát do univerzitního senátu. Narodil jsem se v roce 1966 a poslední ročník medicíny jsem začal studovat na podzim roku 89. Od střední školy jsem toužil dělat v biologickém výzkumu. K přihlášce na medicínu mě přemluvila máma, protože v té době jsem se mohl hlásit jen na jeden obor a kdybych neuspěl, čekaly mě dva roky vojny. Proto jsem hned při studiu začal jako SVOČkař na biologii u vynikajícího Prof. Hejtmánka a po škole jsem byl vděčný, že jsem tam mohl hned nastoupit. Dnes jsem rád, že jsem se obloukem ve velké míře vrátil i k medicíně. Děláním na mikrobiologii a baví mě to čím dál víc. Proto nezní moc logicky, že jsem kývl na výzvu kandidovat do univerzitního senátu – přitom v tom fakultním už jsem – a trávit další čas vysedáváním na schůzích. Když se navíc v poslední době na nich vede zdoluhavá zákopová válka o zřízení ústavu s velkým Ú.

Pokusím se svoje pohnutky vysvětlit otevřeně a upřímně, abyste si mohli udělat jasno, jestli chcete, abych Vás v senátu zastupoval. A omlouvám se, že to vezmu trochu zešíroka, ale je to potřeba, protože ta zákopová válka je jenom projevem něčeho, co je pod povrchem a co bych se teď ze svého pohledu rád pokusil pojmenovat. Protože pokud si podstatu problému nedokážeme vyříkat a vyjasnit, tak se podle mě nemůžeme pohnout dál.

Takže – začnu zase pohledem zpět, protože jsem na téhle univerzitě už 30 let a můžu srovnat její atmosféru – alespoň z dílčího pohledu prostředí na lékařské fakultě.

90. léta byla novým začátkem, měli jsme sice lidově řečeno holou zadnici, ale otevřela se nám svobodná budoucnost. Akademická svoboda bádání v té chvíli byla doslova darem z nebes – každý měl náhle skutečnou – pouze materiálními možnostmi limitovanou – svobodu pustit se do práce na tématu, ke kterému ho srdce, nebo rozum, nebo obojí táhly. A když srovnávám s dneškem, tak si uvědomuji ještě jeden velmi podstatný rozdíl. Tehdy jsme setřásli lež a přetvářku a v základních věcech jsme měli – alespoň na univerzitě – jasno. Nejen že nebylo potřeba o nich vůbec mluvit, ale za sebe když se nad tou dobou zamyslím, tak bych řekl, že jsem si vůbec neuvědomoval, že může existovat nějaká alternativní odpověď k otázkám PROČ a JAK vědu dělat.

Totíž proto, abych něco zajímavého zjistil, abych našel odpověď na nějakou otázku. A navíc často proto, že to mohlo být k něčemu užitečné, prospěšné, v medicíně pacientovi, bližnímu.

A JAK? No, poctivě, jak jinak. Ta otázka přece nemá smysl, vědomě nepoctivě dělaná věda přece není věda... Tahle otázka by mě tehdy vůbec nenapadla. Ale posledních asi deset i ve svém oboru narážím na výsledky publikované v kvalitních časopisech, které nejde zopakovat, nebo vycházejí úplně protichůdně. Jednou, dvakrát to může být moje neschopnost, ale když se to poměrně často opakuje?

NĚCO SE ZMĚNILO. NĚCO PODSTATNÉHO SE ZMĚNILO. Do vědy i u nás začaly téct větší a větší peníze, otevřelo to zase nové možnosti, jsme někde úplně jinde nejen absolutně, ale i relativně v mezinárodním srovnání. A když někde tečou veřejné peníze, je potřeba hodnotit, jestli jsou účelně vynaložené. A také s jídlem roste chuť, takže se zvyšuje konkurence, o stále větší peníze se paradoxně stále více a tvrději soutěží. Nezpochybnuji potřebu hodnotit, v žádném případě. Jenom jsem si poměrně dost jistý, že tenhle dobrý úmysl se stal hlavním motorem nechtěné a nežádoucí změny, která kolem nás nepozorovaně nastala.

Nemluvíme už skoro vůbec o vědeckých otázkách a cestách, jak na ně hledat poctivou odpověď. Místo toho mluvíme o svých projektech a na projekty jsou potřeba peníze. Teď nechci nikoho kritizovat, nakonec bych musel s kritikou začít a skončit stejně u sebe. Ale když se s odstupem podívám na témata jednání senátu na naší fakultě za posledních několik let – a vynechám přitom evergreen možnosti stravování studentů v nemocniční jídelně – tak se zase a znova bavíme v různých podobách téměř výhradně o – penězích.

Je jen jedním z vnějších projevů že je pak taky potřeba „prodat“ obraz univerzity navenek jako skvělého podniku hodného dalšího nalévání peněz. Zažil jsem doby, kdy byl Žurnál UP černobílý, tištěný malým písmem, obsahoval husté faktografické informace a téměř v každém čísle se na pokračování vedla – víceméně kultivovaně, ale zase bez přílišných servítků – POLEMKA. Musím přitom sebekriticky říct, že když přišel návrh začít vydávat Žurnál v reprezentativnější podobě, tak jsem to vítal, měl jsem taky pocit, že je nejvyšší čas jít s dobou.

Dnes – půjčím si teď slova z jiného kontextu – je ze Žurnálu „*Vystavka dostiženíj narodnogo chozjajstva*“. To je podle mě hlavní důvod, proč vznikl mimo oficiální struktury dŽurnál, za který jsem vděčný. Potěmkinovy vesnice, kterým se dnes říká PR, mě už neoslovují. A hlavně – velmi se obávám, že v tom nejsem sám. Že totiž lidé „z venku“ se zdravým selským rozumem, i když vědě nerozumí, dokážou také vycítit, že jde jen o líbivou fasádu. Palackého univerzita v tom zdaleka není sama a tak tahle podle mého názoru všeobecná PR mizérie je jednou z příčin obecné hluboké krize důvěry veřejnosti v autority nejen politické, ale i odborné.

KDE JINDE NEŽ NA AKADEMICKÉ PŮDĚ BYCHOM SI TOHLE MĚLI UVĚDOMIT, MLUVIT O TOM A HLEDAT Z TOHO CESTU VEN? To je podle mého názoru AKTUÁLNĚ NEJVĚTŠÍ SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST UNIVERZIT VE SPOLEČNOSTI – hledat pravdu, pracovat pro pravdu, usilovat o poctivost. Jako alespoň první krok bych rád, aby se stalo znovu nepředstavitelným a neakceptovatelným okřikování kritických hlasů se zdůvodněním, že to škodí univerzitě. I kdyby některé kritické informace byly špatně podložené nebo zaujaté – já chci být součástí UNIVERZITY, nikoli holdingu založeného s cílem dosáhnout co nejlepšího postavení v žebříčcích, kterému se tudíž nesmí kritikou uškodit.

Toto jsou věci, o kterých je potřeba podle mě na univerzitě především mluvit, takže je o nich potřeba zejména mluvit také na celouniverzitním senátu. A proto Vám nabízím možnost mě s těmito názory zvolit. Optimismem mě především naplňuje, že já osobně bych si velmi dobře vybral mezi dalšími kandidáty za lékařskou fakultu, určitě je z čeho vybírat, takže existuje i možnost, že mi zůstane víc času na svoji hlavní práci, která mě tak baví, a že budu univerzitní dění dál sledovat z odstupem.

A pokud má někdo pocit, že jsem se vyhnul odpovědi na otázku, jestli jsem pro založení celouniverzitního ústavu, nebo ne, tak se pokusím poctivě odpovědět i na tuto dílčí, byť vášnivě prožívanou otázku. Především si uvědomuju, jak je asi kvalitním lidem, kteří teď nevědí, jestli bude ještě příští rok na jejich platy, a jsou rukojmí tohoto konfliktu. Proto bych rád, kdyby se mluvilo také o tom, jaké krizové řešení připraví univerzitní exekutiva pro případ, že bude nutné redukovat stavy. Z pohledu udržení kvalitních lidí na univerzitě je přitom vcelku jedno, jestli by k tomu došlo proto, že se zřízení ústavu nepodaří „protlačit“, nebo proto, že sice vznikne, ale nezíská předpokládané prostředky navíc. Nebo se bude muset propouštět jinde, aby se ústav udržel... Z mého pohledu v této věci vedení univerzity od počátku selhává – vsází všechno na jednu kartu, nepřipouští alternativy a není schopno tento přístup korigovat ani pod tlakem vývoje. Podle mého názoru je už v této věci pět minut po dvanácti pro zavedení krizového řízení.

Ať to ale dopadne jakkoli, ať ústav vznikne nebo ne, v jakékoli podobě a pod jakýmkoli vedením, podstatné je právě to, o čem mluvím výše – otevřená diskuse a poctivost. Klíčovým předpokladem (nikoli zárukou) pro otevřenou diskusi a pro co nejvíce nezávislé hlídání poctivosti je přitom akade-

mická svoboda. A ta opět není možná bez akademické samosprávy (přestože ta ji zase sama o sobě pochopitelně automaticky nezajistí). Zní to triviálně, ale tvrdým faktem je, že dnešní doba, orientovaná na zisk a výkon, už nastolila i otázku omezení akademické samosprávy a akademických svobod. Zcela bez uzardění se diskutuje např. o budoucí možnosti jmenování rektora „shora“.

Nastolování „mocenské vertikály“ je nemocí celé společnosti, která se podle nálad převažující části veřejného mínění nedokáže uspokojivě dobře spravovat sama v mantinelech liberální demokracie. Založení ústavu bez akademické samosprávy je jen plíživým projevem této vertikální tendence. Problém nezávislého dohledu nad poctivostí a záruk akademických svobod a samosprávy má být přece klíčový při ustavování každé nové jednotky univerzity bez ohledu na jakékoli další peripetie jejího vzniku. Proto než bude o vzniku rozhodnuto, musí být rozhodnuto především o tom, jak budou v rámci této struktury fungovat akademické svobody, samospráva a nezávislá kontrola.

A protože jsem celý tento text nemoderně stavěl pouze na vlastních dojmech, tedy čisté empirii, a na vlastních úvahách podložených nejen rozumem, ale i emocemi, rád bych jej podpořil alespoň jednou citací sborníku, který si od okamžiku své publikace po mnoho let udržuje impozantní citovanost:

„...A tak každý, kdo slyší tato má slova a plní je, bude podoben rozváznému muži, který postavil svůj dům na skále. Tu spadl příval, přihnaly se vody, zvedla se vichřice, a vrhly se na ten dům; ale nespádl, neboť měl základy na skále.

Ale každý, kdo slyší tato má slova a neplní je, bude podoben muži bláznivému, který postavil svůj dům na písku. A spadl příval, přihnaly se vody, zvedla se vichřice, a obořily se na ten dům; a padl, a jeho pád byl veliký...“

Já si prostě myslím, že je nejvyšší čas vrátit se k základům této univerzity a stavět ji s rozvahou a poctivě, na skále.

V Olomouci 12. května 2020